

Doç. Dr. Arif SALDANLI

**FİNANSAL TABLOLARI
ANLAMA KILAVUZU**

FILİZ KİTABEVİ

İSTANBUL

2024

Mart 2024

ISBN: 978-975-368-970-0

BASKI - CİLT

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 48596

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850)441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com
bilgi@filizkitabevi.com

Yayıncı Sertifika Numarası: 48596

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

*Sonsuz Sevgi ve Destekleriyle
Her Zaman Yanımda Olan Aileme...*

ÖNSÖZ

Mali tabloların derinlemesine anlaşılması ve finansal analiz in-celikleri, günümüz ekonomik düzeninde sadece uzmanlar için değil, geniş bir kullanıcı kitlesi için de önem arz etmektedir. Gündelik hayatta alınması gereken birçok finansal karar ve yatırım tercihi, bu alanda uz-man olmayan bireylerin dahi belirli bir finansal okuryazarlık seviyesine sahip olmalarını gerektirmektedir. "Finansal Tabloları Anlama Kılavu-zu" kitabının öncelikli amacı, finansal tabloların ve analiz, iş dünyası-nın yanı sıra bireysel ekonomik faaliyetler için de önemli olduğunu vur-gulamaktadır.

Finansal tablolar, işletmelerin mali durumlarını ve performansla-rını dönemsel olarak gösteren önemli veriler içerir. Bu sayede işletme-ler, varlıkları, yükümlülükleri, gelirleri ve giderleri hakkında değerli bilgilere erişerek kararlarını destekleyebilirler. Ancak, bu bilgilerin de-ğeri, doğru şekilde anlaşılıp analiz edilmesiyle gerçekleşir. Bu bağlam-da, finansal tabloların ve analiz temel prensiplerini her düzeyden oku-yucunun anlayabileceği şekilde sunmayı amaçlamaktadır.

Kitabın ilk bölümü, finansal okuryazarlığın temellerini oluşturu-makta ve finans dünyasının ana kavramlarını açıklamaktadır. Bu kısım, finansal analiz önemini kavramak ve temel terimleri öğrenmek isteyen okuyuculara yönelik temel bilgiler sunmaktadır. Burada, finansal karar-ların bireysel ve kurumsal hayattaki etkilerine dair bir temel sağlanmak-tadır.

İkinci bölüm, finansal tabloların yapısını ve içeriğini detaylı bir şekilde ele almaktadır. Bilanço, gelir tablosu ve nakit akış tablosu gibi finansal raporlar, bir işletmenin mali durumunu analiz etmede temel araçlardır. Bu kısım, bu tabloların okunması ve yorumlanması konusun-da kritik bir rehber niteliğindedir ve mali sağlık hakkında bilgi edinmek isteyen okuyucular için önem taşımaktadır.

Üçüncü bölüm, örneklerle zenginleştirilmiş finansal tablo analiz tekniklerine odaklanmaktadır. Finansal tablo analizi, bir işletmenin geçmişteki performansını değerlendirmenin, mevcut durumunu anlama-

nın ve gelecekteki potansiyelini öngörmenin anahtarıdır. Bu kısım, finansal raporların derinlemesine incelenmesi ve bu bilgilerin iş ve kişisel finans kararlarında nasıl kullanılabileceği hakkında kapsamlı bilgiler sunmaktadır.

Bu kitabın varlığını mümkün kılan altyapının inşasında gösterdikleri olağanüstü katkılardan ötürü, bilgi ve zamanlarını cömertçe paylaşarak her adımda bana rehberlik eden değerli hocam Prof. Dr. Nimet Hül-ya TALU 'ya içtenlikle teşekkür ederim.

Kitabın hazırlanmasında fikirleriyle bana destek veren çalışma arkadaşım Doç. Dr. Mehmet Sabri TOPAK'a, kitabın son okumalarını gerçekleştirerek değerli katkılarını içtenlikle sunan Dr. Öğr. Üyesi Bathan MEDETOĞLU'na, her aşamada bilgi, zaman, sabır ve desteğini esirgemeyerek yanımda duran, pozitif enerjisiyle her zaman daha iyisini yapmam için beni motive eden değerli hocam Prof. Dr. Halim KAZAN'a sonsuz şükranlarımı iletmek istiyorum.

Kitabın yazım sürecinde desteğini her an yanımda hissettiğim değerli eşim Sevcan SALDANLI'ya; hayatım boyunca beni yönlendiren, maddi ve manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen kıymetli anne ve babama; varlıklarıyla her anlamda hayatıma değer katan evlatlarım Ömer Doruk ve Zeynep Alya'ya en derin şükranlarımı sunarım. Sizlerin destekleri ve teşvikleri olmadan bu kitabı tamamlamam mümkün olmazdı. İlginiz, sabrınız ve sevginiz, bu eserin ortaya çıkmasında büyük bir motivasyon kaynağı oldu. Size olan minnettarlığımı ifade etmekten büyük bir memnuniyet duyuyorum.

Ayrıca kitabın baskıya hazırlanması ve sizlere ulaşmasında emeği geçen başta Filiz Kitabevi sahibi Sayın Oğuzhan Oruç olmak üzere; Filiz Kitabevi ailesine teşekkür ederim.

Tüm okuyuculara fayda sağlaması dileğiyle...

Doç. Dr. Arif SALDANLI
İstanbul, Mart 2024
saldanli@istanbul.edu.tr

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM TEMEL KAVRAMLAR

1.1. Finans Kavramı	1
1.2. Finansal Tablo Kavramı	2
1.3. Finansal Tabloların Hazırlanmasında Temel Alınan Muhasebe Sistemleri.....	3
1.4. Finansal Amaç	7
1.5. Finansal Tablo Tanımı.....	10
1.5.1. Finansal Tablo Bilgi Kullanıcıları	11
1.5.2. Faydalı Finansal Bilginin Nitelikleri.....	15
1.6. Finansal Tablolar	19
1.7. Muhasebenin Temel Kavramları	23

İKİNCİ BÖLÜM FİNANSAL TABLOLAR

2.1. Temel Finansal Tablolar.....	27
2.2. Ek Finansal Tablolar	28
2.3. Finansal Tabloların Analizi.....	30
2.3.1. İşletmenin Likidite Durumu.....	30

2.3.2. İşletmenin Faaliyet Etkinliği (Verimliliği) Durumu.....	31
2.3.3. İşletmenin Finansal Yapı Durumu.....	33
2.3.4. İşletmenin Kârlılık Durumu	33
2.4. Bilanço – Finansal Durum Tablosu	34
2.4.1. Bilanço İlkeleri.....	36
2.4.1.1. Varlıklara İlişkin İlkeler.....	37
2.4.1.2. Yabancı Kaynaklara İlişkin İlkeler	39
2.4.1.3. Özkaynaklara İlişkin İlkeler	40
2.5. Varlık Hesapları	47
2.5.1. Dönen Varlıklar.....	47
2.5.2. Duran Varlıklar	55
2.6. Kaynak Hesapları	63
2.6.1. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar.....	63
2.6.2. Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	71
2.6.3. Özkaynaklar	76
2.7. Bilanço Türleri	80
2.7.1. Şekil Bakımından Bilanço Türleri	81
2.7.2. Finansal Tablolar Analizi Bakımından Bilanço Türleri	81
2.7.3. Kapsam Bakımından Bilanço Türleri.....	82
2.7.4. İşletme / Vergi Hukuku Bakımından Bilanço Türleri	83
2.8. Bilançoda Temel Denge ve Eşitlikler	84
2.9. Gelir Tablosu.....	90
2.9.1. Gelir Tablosu İlkeleri.....	91
2.9.2. Gelir Tablosu Hesapları	95
2.10. Gelir Tablosu Türleri.....	107
2.10.1. Şekil Bakımından Gelir Tablosu Türleri	107
2.10.2. Analiz Bakımından Gelir Tablosu Türleri	108
2.10.3. Kapsam Bakımından Gelir Tablosu	109

2.10.4. İşletme veya Vergi Hukuku Bakımından Gelir Tablosu..	109
2.11. Ek Finansal Tablo Türleri.....	109
2.11.1. Fon Akım Tablosu	110
2.11.2. Nakit Akım Tablosu.....	113
2.11.3. Net Çalışma Sermayesi Değişim Tablosu	119
2.11.4. Özkaynak Değişim Tablosu	120
2.11.5. Kâr Dağıtım Tablosu.....	121
2.11.6. Satışların Maliyeti Tablosu.....	122

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FİNANSAL TABLOLARIN ANALİZİ

3.1. Finansal Tablolar Analizinin Önkoşulları.....	123
3.1.1. Dolaylı Ön Koşullar	126
3.1.2. Dolaysız Ön Koşullar.....	132
3.2. Mali Tablo Analiz Türleri	137
3.2.1. Analizde Kullanılan Verilerin Çeşitliliğine Göre Analiz Türleri	138
3.2.2. Finansal Tabloların Kapsamına Göre Analiz Türleri	140
3.2.3. Yapılma Amacına Göre Analiz Türleri	143
3.3. Kredi Analizinde 5K/5C Kriterleri	145
3.4. Finansal Tablo Analiz Teknikleri.....	149
3.4.1. Karşılaştırmalı (Mukayeseli) Tablolar Analizi Tekniği (Yatay Analiz)	150
3.4.1.1. DERVİŞ A.Ş. Karşılaştırmalı Bilanço Analizi Değerlendirmesi.....	154

3.4.1.2. DERVİŞ A.Ş. Karşılaştırmalı Gelir Tablosu Değerlendirmesi.....	159
3.4.2. Yüzde Yöntemi ile Analiz Tekniği (Dikey Analiz)	164
3.4.2.1. Bilanço Hesaplarında Yüzde Yöntemi ile Analiz	165
3.4.2.2. DERVİŞ A.Ş. Yüzde Yöntemi ile Bilanço Analizi Değerlendirmesi.....	169
3.4.2.3. Gelir Tablosu Hesaplarında Yüzde Yöntemi ile Analiz.....	172
3.4.2.4. DERVİŞ A.Ş. Yüzde Yöntemi ile Gelir Tablosu Analizi Değerlendirmesi.....	174
3.4.3. Eğilim Yüzdeleri Yöntemi ile Analiz Tekniği (Trend Analizi)	178
3.4.3.1. Bilanço Eğilim Yüzdeleri Analizi Sonuçlarının Değerlendirilmesi.....	184
3.4.3.2. Gelir Tablosu Eğilim Yüzdeleri Analizi Sonuçlarının Değerlendirilmesi.....	195
3.5. Seçilmiş Kalemler Bazında Örnek Analizler.....	201
3.5.1. Net Satışlar – Stoklar Arası İlişki.....	202
3.5.2. Net Satışlar – Ticari Alacaklar Arası İlişki	204
3.5.3. Ticari Borçlar – Ticari Alacaklar Arası İlişki.....	206
3.5.4. Oran Analizi Tekniği (Rasyo Analizi).....	208
3.5.4.1. Likidite Oranları	210
3.5.4.2. Faaliyet Etkinliği (Verimliliği) Oranları	221
3.5.4.3. Finansal (Mali) Yapı Oranları.....	233
3.5.4.4. Kârlılık Oranları	242
3.6. Ek Oranlar	260
3.6.1. Büyüme Oranları.....	260
3.6.2. Borsa Performans Oranları.....	262
KAYNAKÇA	273

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Faydalı Finansal Bilginin Niteliği	16
Şekil 2. Temel ve Ek Finansal Tablolar	20
Şekil 3. Muhasebenin Temel Kavramları.....	23
Şekil 4. Statik Görünümden Kaynaklanan Bilgi Eksikliği.....	35
Şekil 5. Bilanço Türleri	80
Şekil 6. Bilanço Dengesi	85
Şekil 7. Bilanço Değişimleri	86
Şekil 8. Gelir Tablosu Türleri.....	107
Şekil 9. Parasal ve Parasal Olmayan Kalemler	113
Şekil 10. Parasal-Parasal Olmayan Varlık ve Kaynaklar	125
Şekil 11. Dolaylı Önkoşullar	126
Şekil 12.1985-2022 GSYH Değişimi	128
Şekil 13. Ürün Dönemleri	130
Şekil 14. Standart Oranlar	134
Şekil 15.1935-2020 Yılları Arası İstanbul Nüfusu.....	180
Şekil 16. Ocak 2020-Aralık 2023 Dolar/TL Paritesi.....	181
Şekil 17. Varlık Yapısı Trend Analizi.....	184
Şekil 18. Kaynak Yapısı Trend Analizi.....	186
Şekil 19. Borçlanma Politikası Trend Analizi.....	187
Şekil 20. Likidite Yapısı Trend Analizi	190
Şekil 21. Varlık Kaynak Vade Uyumu Trend Analizi	191
Şekil 22.Brüt-Net Satış Trend Analizi	195
Şekil 23. Net Satış-Brüt Satış Kârı Trend Analizi.....	196

Şekil 24.Brüt Satış Kârı-Faaliyet Kârı Trend Analizi	197
Şekil 25. Faaliyet Kârı-Olağan Kâr Trend Analizi.....	198
Şekil 26. Olağan Kâr-Dönem Kârı Trend Analizi.....	200
Şekil 27. Dönem Kârı -Dönem Net Kârı Trend Analizi.....	201
Şekil 28. Net Satışlar-Stoklar Trend Analizi.....	203
Şekil 29. Net Satışlar-Ticari Alacaklar Trend Analizi	205
Şekil 30. Ticari Alacaklar-Ticari Borçlar Trend Analizi.....	207
Şekil 31. Nakit Dönüş Çemberi.....	228
Şekil 32. Yabancı Kaynak-Özkaynak Kıyaslaması.....	234
Şekil 33. Kârlılık Oranı Türleri	243
Şekil 34. Başabaş Noktası Analizi	260